

DONES BISEXUALS I PANSEXUALS, NO ÉS UNA FASE!

Per GIULIA AGNESE

Invisibilitat, discriminació i violències cap a les dones bisexuals i pansexuals.

La bisexualitat i la pansexualitat formen part de l'espectre de la diversitat afectivosexual. En parlar de diversitat en aquest context, fem referència a les diferents formes d'expressar l'afecte, l'erotisme, el desig i les pràctiques amoroses i sexuals entre les persones. El terme diversitat sexual qüestiona la idea que hi ha una única manera d'exercir la sexualitat i els afectes, fent visible l'existència d'altres formes d'expressar-los. Inclou també la idea que la identitat de gènere d'una persona pot no correspondre's amb l'assignada en néixer, en tant que el sexe biològic (femella/masclle/intersexual) no determina la nostra identitat de gènere (dona trans *, home trans *, dona cis, home cis, ningú no binària, gènere fluid ...) ni la nostra expressió de gènere (masculina, femenina, no binària, *gendercrossing* ...).

Les orientacions sexuals podrien agrupar-se en monosexuals (heterosexualitat i homosexualitat) i plurisexuals o no monosexistes (bisexualitat, la polisexualitat o la pansexualitat). Encara que en els darrers anys hem presenciat nombrosos avenços en els drets i les llibertats de les persones homosexuals, hi ha encara l'imaginari social del monosexisme, en un intent forçós i constant per limitar i encaixar l'afectivitat cap a un únic sexe o gènere. El monosexisme és, segons alguns col·lectius activistes bisexuals i pansexuals, l'arrel de la discriminació contra aquestes orientacions sexuals que són tan desconegudes com incòmodes per a molts.

HI HA DIFERÈNCIA ENTRE BISEXUALITAT I PANSEXUALITAT? La línia que separa aquestes dues orientacions sexuals és fina i difusa. Des d'un punt de vista literal, la bisexualitat s'entén com "atracció cap a dos gèneres" (prefix bi-, "dues"). Aquest terme va néixer en el context teòric del dualisme o binarisme de gènere, on els dos gèneres objecte de l'atracció de la bisexualitat són el masculí i el femení.

Tot i que la visió més estesa de la bisexualitat és "atracció cap a homes i dones", és un concepte molt debatut que es defineix també com l'atracció emocional, romàntica, i/o física a més d'un sexe o gènere (no obligatòriament dins del sistema binari), no necessàriament al mateix temps, de la mateixa manera, al mateix nivell i amb la mateixa intensitat. Ser i sentir-se bisexual és una qüestió personal d'autodeterminació i no directament relacionada amb l'experiència passada, present o futura de les relacions afectivosexuals.

La bandera de la bisexualitat representa tres aspectes: el color magenta per l'orientació homosexual, el blau per l'heterosexual i el morat del centre, que representa la combinació d'ambdues.

La pansexualitat, per la seva banda, apareix a la fi dels anys 90 amb l'explosió de l'activisme *genderqueer*, que es desmarca de binarisme de gènere i reivindica que els gèneres "home" i "dona" són una reducció d'una realitat molt més àmplia i diversa. En aquest sentit, el sistema de gènere binari limita la diversitat humana i genera

malestar, en tant que les persones ens esforcem constantment per complir o encaixar dins de les categories de gènere normatiu i, no fer-ho comporta discriminacions i violències.

Per a les persones pansexuals la identitat de gènere és irrellevant, en tant que poden sentir-se atretes per persones de qualsevol gènere i/o sexe (transgènere, cisgenerisme, intersexual ...). La pansexualitat reconeix l'existència de més de dos gèneres i proposa que la identitat i expressió de gènere són flexibles i fluïdes (això no exclou la bisexualitat d'aquest paradigma). El prefix "pan" procedeix del grec antic i significa "tot". La paraula deriva del concepte "pansexualisme" de Sigmund Freud, usat per descriure la postura que la majoria de les conductes humanes deriven dels instints sexuals.

"El monosexisme és l'arrel de la discriminació contra aquestes orientacions."

DISCRIMINACIONS I VIOLÈNCIES CAP A LES PERSONES BISEXUALS I PANSEXUALS

Encara que la "B" del col·lectiu LGBT+ fa anys que reivindica la visibilització, la bisexualitat està encara molt lligada a mites i prejudicis, similars als que pateixen les persones pansexuals. S'enfronten no només a la discriminació lgbtòbica o homofòbica ("són promiscües", "els és igual la carn que el peix", "són vicioses"...)



sinó també a una discriminació dins del propi col·lectiu LGBT+ ("no s'atreveixen a sortir de l'armari", "estan passant per una fase abans de declarar-se homosexuals", "són més infidels perquè es fixen en tots i totes...").

INVISIBILITAT Les principals formes de discriminació associades a la bisexualitat i pansexualitat s'han estudiat des de la bisexualitat i es coneixen com invisibilitat bisexual (*bisexual erasure*) i bifòbia. La invisibilitat bisexual es refereix a la tendència a ignorar, eliminar o a no considerar l'existència de persones bisexuals. Amb el terme bifòbia s'entén l'actitud més conscient d'aversion a les persones bisexuals (negació, marginació, exclusió, etc ...), i inclou el reforçament d'estereotips negatius.

Les orientacions sexuals, inicialment conceptualitzades sobre un marc heteronormatiu, monosexual i binari, no tenen les mateixes implicacions

per a dones, homes o persones trans*. La discriminació associada a mantenir relacions afectivosexuals no heteronormatives intersecciona amb l'opressió patriarcal, la classe o la raça. En aquest sentit, la "fantasia heterosexual" és una de les formes més esteses de bifòbia o discriminació cap a les dones bisexuals, pansexuals i lesbianes. Es tracta de presentar la bisexualitat femenina com fantasia sexual per al gaudi de la mirada

heterosexual masculina. Això és, l'erotització de les dones lesbianes o bisexuals, especialment quan mostren afecte públicament. Això no es limita a l'àmbit del porno, on trobem el típic trio (coitocentrista) de dues dones amb un home, sinó que també podem veure-ho en la publicitat, al cinema, a la televisió i en la literatura. L'erotització del lesbianisme o de les relacions entre dones té a veure amb la conceptualització patriarcal de la dona com a objecte de desig de la mirada masculina i no com a subjecte de la seva pròpia sexualitat.

D'altra banda, en els moviments lèsbics és comú trobar resistències a reconèixer les dones bisexuals o pansexuals com a tals, centrant-se en la idea que "és una fase" o que són "heterocurioses", dones heterosexuals que "juguen" a tenir relacions amb altres dones, a les quals acabaran ferint emocionalment. En les sèries *Tu, jo i ella* o *Orange is the new black*

hi ha algunes referències d'aquest tipus. Per exemple amb la protagonista d'aquesta última, Piper (que tot i ser clarament bisexual l'anomenen "heteroconfusa"), amb frases com: "noies heteros ... et foten sempre".

VISIBILITZACIÓ I REFERENTS POSITIVS

El reconeixement de la bisexualitat o pansexualitat per part de persones famoses o públiques és menys freqüent que el reconeixement d'un home gai o una dona lesbiana. Hi ha pocs referents positius que hagin expressat públicament la seva orientació pansexual o bisexual. D'entre les persones conegudes, la majoria són dones, el que pot relacionar-se amb la masculinitat normativa associada a l'heterosexualitat. Les orientacions sexuals formen part dels mandats normatius de gènere, en tant que la reificació de la masculinitat normativa passa per reafirmar-se en l'heterosexualitat i allunyar-se de tot allò "femení" o "homosexual". En aquest sentit, reconèixer la bisexualitat per part d'un home "posa en perill" la seva masculinitat normativa i, amb ella, els privilegis associats sota el marc del sistema patriarcal.

Ada Colau, Paco León, Megan Fox, Evan Rachel Wood o Jason Mraz són algunes de les persones famoses que s'han definit com bisexuals. Miley Cyrus, Lady Gaga i Janelle Monáe s'han declarat pansexuals, aquesta última ha publicat un àlbum amb diversos temes que promouen les orientacions no monosexistes i l'apoderament de les dones negres des dels feminismes.

ESPAIS DE TROBADA I APODERAMENT

És important que les persones bisexuals i pansexuals comptin amb espais segurs de trobada i poderament. Al Casal Lambda, la psicòloga especialista en gènere i diversitat sexual, Silvia Morell Capel, va començar fa tres anys un projecte de suport a les persones amb una orientació no monosexual. Allà, mensualment parlen i comparteixen diversos temes com la sexualitat i les pràctiques sexuals, els prejudicis i discriminacions, tècniques d'art teràpia i es donen molt, molt d'afecte!